

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 3 Kânunsani . 1929

Sayı: 110

Yenisenenin neş'e ve sürur intibalarını arayan gözler en acı bir matemle karşılaştı: Maarif Vekili-miz Mustafa Necati Beyin ölümü... Millî mücadele tarihinin şeref dolu sayfalarında ateşli ve samimi vatanperver Necati B. Türkiyenin irfan sahasında da yükselmesine hayatını vakfetmişti. Necati B. em-sâlsiz bir idare adamı olmaktan fazla gençliğe azim ve feragat nümunesi olmuştur. Nihayet en büyük eserlerinden biri olan Millet Mekteplerinin açıldığı gün ölümüyle yüzbinlerce mektepli yavrularını ağlattı. Hayat kıymetli babasını kaybetmiş olmaktan mütevellit elemelerini ifade edemiyor.

BİR AİLE

“GUY DE MAUPASSANT” DAN TERCÜME

On beş senedir görmediğim dostum Simon Radveni ziyarete gidiyorum.

Eskiden o benim en iyi arkadaşımdı.

Kafalarımız birbirine uygundu.

Bir çok seneler birbirimizi terketmemiştik. beraber yaşamış, gezmiş, düşünmüş, aynı şeyleri aynı muhabbetle sevmiş, aynı kitapları beğenmiş, aynı eserleri anlamış, aynı insanlara gülmüş-tük. Öyleki bir göz işaretiyle birbirimizi anlar olmuştuk.

Sonra o evlenmişti. Koca aramak için Parise gelmiş bir vilâyet kızını birdenbire alivermişti.

Bu manasız elli, berrak ve boş gözlü, taze ve hayvan sesli kuru, sarışın kız, bu kocaya verilecek yüz bin bebekten hiç farkı olmayan çocuk bu zeki ve ince genci nasıl elde etmişti? Bu şeyleri kim anlamaya kadir-dir?

O şüphesiz iyi, müşfik, sadık bir kadının kollarında sade, tatlı, uzun bir saadet ümit etmiş, bütün bunları bu açık sarı saçlı kız çocuğunun şeffaf bakışında görür gibi olmuştu.

Düşünmemiştik ki faal, canlı, hisli bir erkek olmak hakikati elde eder etmez yorulmaya mahkûmdur. Meğer ki hiçbir şey anlamıyacak şekilde hayvanlaşsın.

Onu nasıl bulacaktım. Eskisi gibi canlı, zarif, neş'eli ve ateşli mi? Yoksa vilâyet hayatı içinde uyumuş mu? Bir insan on beş senede çok değişebilir.

Tren küçük bir istasyonda durdu. Ben vagondan inerken kırmızı yanaklı, çıkık karınlı şişman, çok şişman bir adam kollarını açarak, Jorj diye bağırarak üstüme atıldı.

Onu öptüm fakat tanımamış-tım. Sonra hayretle mırıldandım: «Sen zayıflamamışın.»

O gülerek cevap verdi:

«Ne yaparsın? Eyi hayat! Eyi yemek ve uyumak! İşte benim hayatım.»

Bu geniş çehrede sevdiğim çizgileri arayarak onu seyrettim.

Yalnız gözü değişmemiştir. Fakat onun bakışını bir türlü bulamıyor ve kendi kendime: «Bakış düşüncenin aksidir, derler. Eğer bu doğru ise bu başın düşüncesi benim tanıdığım o eski düşünce değildir. mamafi onun gözü neş'e ve muhabbetle parlıyordu. Fakat bir zekânın kıymeti derecesini, söz kadar ifade eden o zeki parlaklık artık kalmamıştı.

Simon birdenbire bana dedi ki:

— İşte iki en büyük çocuğum.

Hemen bir kadın denecek hâlde ondörtlük bir kız ile mektep elbiseli onüç yaşında bir oğlan korkak ve beceriksiz bir tavurla bana doğru ilerlediler.

— Beş. üç danesi de evde kaldı.

Bu sözleri mağrur, memnun ve hemen hemen muzaffer bir eda ile söylemişti.

Ben bütün gecelerini vilâyetinde ki evinde — kafes içinde bir tavşan gibi — iki uyku ara-

sında çocuk yapmakla geçiren bu mağrur ve sadedil müstahsil için müphem bir istihfaf ile karışık derin bir merhamete kapıldığımı hissediyordum.

Arkadaşım beni kendi idare ettiği birarabaya bindirdi ve sokaklarında birkaç köpekle üç beş çocuk dadısından başka hiç bir şeyin kımıldadığı görülmeyen mahzun uyuşuk ve sönük kasa bayı geçmeğe başladık.

**

Araba şato olmak iddiasında bulunan bir evin önünde durdu.

Evin taş merdivenininde misafir için süslenmiş, misafire söylenmek içine ümler hazırlamış bir kadın görüldü,

Bu on beş sene evel kilisede gördüğüm sarışın ve yavan kız deyildi; Omahluku vücade getiren sıfatlardan hiç birine malik bulunmayan yaşsız, seciyesiz, zerafetsiz, ruhsuz bir şişman kadındı.

Bir ana, şişman, manasız bir ana, yumurtalı bir tavuk, bir insan folluğu, ruhuna çocukla-riyle mutpak defterinden başka bir düşünce uğratmadan mütemadiyen çocuk çıkaran bir insan makinesi idi.

Arkadaşımın karısı bana «hoş geldiniz» dedi, girergermez kordorda boy sırasıyla dizilmiş üç çocuk belediye reisine keçit resmi yapan etfaiyecilere benziyordu.

Ben:

Bunlarda öbürleri mi? dedim.

Simon, memnun, onların isimlerini söyledi. Jan, Sofi ve Gontran.

Salonun kapısı açıktı. İçeri

girdim ve bir koltuğun içinde titriyen bir adamı kötürüm bir ihtiyar gördüm.

— Bu benim büyük babamdır. Seksen yedi yaşındadır) dedi.

Sonra yerinde tepinen ihtiyarın kulağına bağırdı: «Baba, bu zat Simonun bir dostudur.

Büyük baba bana «bonjur» demek için bir gayret etti ve bir yeni doğmuş çocuk gibi «na, na, na» diye haykırdı.

Ben «İltifatınızın minnettarım» diye cevap verdim ve bir iskemleye oturdum.

Simon içeri girmişti, gülüyordu:

— Baba ile tanıştın mı?

Bu ihtiyar olur şey değildir. Çocuklar hep onunla vakit geçirirler.

Boğazına gayet düşkündür. Serbest bırakılsa ne kadar yiyeceğini tasavvur edemezsin. Kendi gözünle de göreceksin ya. Sofradaki tatlılara, sanki bir takım genç kızlarmış gibi, adeta göziyle işaretler ediyor. Dünyada bundan daha tuhaf şey görmemişindir.

Yemek saati yaklaştığı için tuvalet yapmak üzere beni odama götürdüler. Merdivende bir ayak tıptırtısı işittim. Döndüm. Çocuklar bana bir hürmet eseri olmak üzere babalarının arkasında bir kabile teşkil etmişlerdi.

Odam nihayetsiz ve çırpıplak bir ovaya, bir ot, buğday ve yulaf ummanına bakıyordu.

Ne bir ağaç demedi, ne bir tepe vardı. Bu manzara bu evde geçirilen hayatın hüznü verici bir timsali gibiydi.

Bir çan çaldı. Yemek vakti gelmişti. Aşağı indim. Madam Radven merasimperver bir tavurla kolumu aldı ve yemek salonuna geçildi.

Bir hizmetçi ihtiyarın koltuğunu çekiyordu. Büyük baba tabağının önüne oturur oturmaz yemişler ve tatlılara hırs ve me-

rak dolu bir gözle baktı. Sarsak başını bir tabaktan ötekine çevirmek için zahmet çekiyordu.

Ovakit Simon ellerini oğuşturdu, bana: «Bak ne kadar eğleneceksin» dedi. Çocuklar benim şerefime oburbüyü baba oyununun oynanacağını görerek hep birden gülmeğe başladılar. Anneleri hafifçe omuz şilkerek tebessüm ediyordu.

Radven elleriyle ağzının etrafında bir huni teşkil ederek bağırdı:

— Baba bu gece kaymaklı sütlaç var.

İhtiyarın buruşuk yüzü parladı ve anladığını göstermek için yukardan aşağı titredi.

Yemeğe başladık. Büyük baba çorbayı sevmiyordu.

Fakat sıhhati için ona zorla çorba içiriyorlardı.

Hizmetçi kaşığı zorla ağzına tıktıkça o çorbaları, fiskiye gibi etrafa püskürüyordu.

Çocuklar gülmekten katılıyorlar, baba memnun bir tavurla tekrar ediyordu:

— Ne tuhaf ihtiyar...

Yemek devam ettiği müddetçe sade onunla meşgul olundu.

Büyük baba sofraya konan yemekleri gözleriyle yiyor, çılgıncasına titreyen eliyle onları yakalamağa, kendine çekmeğe uğraşıyordu. Onun telâşlı gayretini, yemeklere doğru titrek atılışını, gözü, ağzı, burnuyla bütün varlığının meyus istindatlarını seyretmek için tabaklara mahsus uzağa koyuyorlardı, Adamcağaz kelimesiz homurtularla bağıyor, peşkirinin üstüne ağzından salyalar akıyordu.

Bütün aile bu şeni ve kaba işkenceye gülüyordu.

Sonra tabağına küçük bir parça koyuyorlar; ihtiyar bunu hümmalı bir oburlukla silip süpürüyordu.

Kaymaklı sütlaç geldiği vakit ihtiyara adeta bir ihtiyaç geldi. Arzudan inliyordu.

Gontran bağırdı: «Çok yediniz büyük baba. Bundan yeme-

yeceksiniz.» Ve ona sütlaç vermeyecek gibi yaptılar.

O vakit ağlamağa başladı. Çocuklar gürültülü kahkahalarla gülerlerken o titreye titreye ağlayordu.

Nihayet onun da hissesini getirdiler. Tatlının ilk lokmasını yerken gülünç ve hırslı bir gırtlak gürültüsü, fazla iri bir parça yutan kazlara mahsus bir boğaz hareketi yaptı.

Sonra bitirdiği vakit, bir parça daha istemek için ayaklarıyla tepinmeğe başladı.

Ben derin bir merhametle yalvardım: «Bir daha ver»

Simon cevap verdi: «Olmaz azizim. O yaşta bir insan fazla yerse hasta olur.»

Sustum ve bu söz üzerine düşünmeğe başladım.

Ey ahlâk, irfan, ey mantık! Demek ihtiyar olduğu için onu, sıhhati endişesiyle, dünyada tatabileceği yegâne zevkten mahrum ediyorlardı. Onun sıhhati bu hareketsiz ve titrek insan enkazı sıhhati ne yapacaktı.

Söylediklerine göre onun hayatını muhafaza ediyorlar. Bu zavallının kaç günlük ömrü kalmıştır ki? On, yirmi, elli ve ya yüz. Niçin! kendi iyiliği için mi yoksa onun kudretsiz pisboğazlığının manzarasından aileyi mahrum etmemek için mi?

Onun bu hayatta yapacak hiç ama hiç bir işi kalmamıştı. Bir tek arzusu kalmıyordu; bu son zevki ona tamamiyle, ölmeye kadar vermemek niçindi? Uzun bir iskanbil oyunundan sonra yatmak için odama çıktım. Mahzun. çok mahzundum.

Pencerenin önüne geçtim. Dışardan çok hafif, çok tath, çok güzel bir kuş sesi geliyordu. Bu kuş mutlaka gecenin içinde, yumurtaları üstünde uyuyan dişisi için ötüyordu.

Aklıma çirkin karısının yanında horlayan zavallı dostumun beş çocuğu geldi.

REŞAT NURİ

Mes'ul Müdür: Faruk Nafiz

İstanbul — Devlet Matbaası